

škodljiv, da se zanj pač ne moremo nauduševati, posebno od sedanje koalicijske vlade Slovenci nič dobrega ne pričakujemo.

V Kočevji je pa Višnikar dobil 81 glasov. Ti glasovi volitve niso odločili, a vsekako so označljivi za narodno mišljenje kandidata, ki jih je dobil. Nemška zaigranost Kočevcev je dovolj znana in lahko smo prepričani, da bi ne bili volili slovenskega kandidata, da niso bili prepričani, da bode varoval njih narodne koristi. Tudi kdor prefriganost Kočevcev pozna, ve, da niso šli kar tako volit Višnikarja, temveč so se poprej morali gotovo vršiti kaki dogovori. Zato se je pa bati, da baš zaradi te kočevske pomoči gosp. Višnikar ne bode mogel tako prosto postopati, kakor bi bilo želeli od slovenskega poslanca v državnem zboru.

Nekoliko je pa pri nekaterih volilcih na Dolenjskem uplivalo tudi nasprotje mej duhovskim in posvetnim stanom. Neovržno je znano, da nekateri niso hoteli voliti gosp. Zupana jedino zaradi tega, ker je duhovnik.

To je pa jako obžalovanja vredno, ker Slovenci moremo le napredovati, če posvetnjaki in duhovniki složno delujejo. Čudimo se pa temu ne, če upoštevano vse, kar se je na Slovenskem poslednja leta godilo, do poslednje gonje proti notarjem. Vzrokov ni treba iskati v liberalizmu prinesenem s tujega, temveč jih je dosti doma. Če se je toliko hujskalo proti najboljšim slovenskim rodoljubom, potem ni čuda, če nastajajo tako sama na sebi obžalovanja vredna nasprotja. Seveda ljudje večkrat potem ne delajo razločka mej duhovnikom in duhovnikom. V cvetje gre seme, katero se je sejalo.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Za rešenje celjskega vprašanja se je skuhal nov predlog. V prvem in drugem razredu naj bi se uvele paralelke, v katerih bi se nekoliko rabil slovenski učni jezik. Posebno bi se pa v teh razredih vtepala nemščina slovenskim dečkom v glave, da bi mogli v tretjem in četrtem razredu slediti pouku z nemškim učnim jezikom. Pripravljalni razred bi se odpravil in vse drugo bi ostalo pri starem. Vlada se je te dni posvetovala o tej stvari s slovenskimi koaliranci in pa vodjo štajarskih konservativcev. Kakšen je uspeh teh posvetovanj, ne vemo, a bati se je, da bodo naši konservativci prijenjali, da se le ohrani koalicija, k večjemu gosp. Robič in Vošnjak bi utegnili izstopiti iz konservativnega kluba. Omeniti pa moramo, da nemški nacijonanci niso zadovoljni s tako uredbo na celjski gimnaziji kot jo sedaj želi vlada, temveč po svojih glasilih naglašajo, da se učenci pač lahko razdele v paralelke po narodnostih, drugo pa mora ostati vse pri starem.

Koalicijske vlade posebna lastnost je, da se vedno maje. Sedaj se razširjajo novice, da več ministrov misli na odstop. Madejski je baje zgubil zaupanje pri kroni, ker vedno rine v boljše službe svoje sorodnike. Stvar je že nekajkrat bila v razgovoru v državnem zboru. Nekateri hočejo vedeti, da Madejski odstopi, ko se reši v državnem zboru proračun njegovega ministerstva. Schönborn se je naveličal ministrovanje zaradi neugodnih razmer na Češkem, Wurmbrandu se pa maje stališče zaradi celjske gimnazije, Windischgrätz pa baje misli odstopiti, ako ga zapuste njegovi tovariši. Za njim bi baje prišel grof Thun. — Vse to so pa pač le ugibanja, ker gospodje v koaliciji bodo najbrž že sporazumeli se o vseh

stvareh mej seboj, ker vedo, da sedanje stanje njih osebnim koristim najboljše ugaja. Seveda Slovenci bi ne imeli povoda žalovati za sedanjo vlado, če tudi ne upamo, da bi prišlo kaj dosti boljšega za njo.

Državni zbor je nadaljeval koncem minolega in v začetku sedanjega tedna razpravo o novem kazenskem zakonu. štirje paragrafi, ki govore o postavljenji političnih zločincev pod policijsko nadzorstvo, so se vrnili kazenskemu odseku, da jih še predela, ker se premalo vjema s svobodnostnim duhom sedanjega časa. Dva paragrafa, ki se tičeta varstva verskih družeb in pa tajnih družeb, sta se pa vsprejela v taki obliki, da se bode v Avstriji prav lahko razvijalo prostozidarstvo. To je sad koalicije, tiste koalicije, katero sestavljati in ohranjevati je pomagala naša katoliška stranka. Sedej se vidi, kako so se poboljšali nemški liberalci. In liberalci si upajo take stvari sklepati še pred volilno reformo, ko vedo, da bodo še konservativce potrebovali. Kaj bodo še le storili, ako se volilna reforma izvrši po njih volji. Potem bodo pa kaj tacega uprizorili kot je Wekerle na Ogerskem. In za vse to bode odgovorna naša katoliška stranka, ki je pomagala sklopiti koalicijo. — Te dni je pa generalna debata o davčni reformi.

Ogerska. — Zopet se govori, da se v kratkem zgode na Ogerskem velike premene. Imenuje se zopet ban Hedervary, ki je te dni bil zopet v Budimpešti in poizvedoval, kako bi bilo ž njegovo kandidaturo za ministersko predsedništvo. Banffyju se stališče močno maje. Ta mesec prideti gospodski zbornici nerešeni cerkvenopolitični predlogi na vrsto. Upanja je pa jako malo, da bi je vsprejeli ogerski velikaši. Če vlada propade, bode najbrž odstopila in za njo pa pride baje ban Hedervary, ki bode državni zbor razpustil in odredil nove volitve. Govori se, da obdrži ves cerkvenopolitični program. On ima upanje, da po volitvah v gospodski zbornici dobi večino. Mnogi velikaši ne bodo več ugovarjali, ako bodo videli, da se je narod odločil pri volitvah za tako politiko. Proti nemadbarskim narodnostim bi pa utegnil biti nekoliko bolj pravičen Khuen Hedervary, nego so bile dosedanje ogerske vlade. Prevelicih nad seveda tudi vanj Slovani ne smejo staviti.

Vatikan. — Dne 3. t. m. minolo je 17 let, ko je bil sedanji veliki papež Leon XIII. kronan glavarjem sv. Cerkve. Kot 68letni starček zasel je sv. Petra stol. z katerega toli modro vlada že celih 17 let. Dočim je papež star že 85 let se vkljub temu prav krepkega in čvrstega čuti. Povodom napominane obletnice prisustoval je papež v sikstinski kapeli sv. maši v sijajnem spremstvu. Razun vatikanskih cerkvenih dostojanstvenikov čestitali so jubildantu vsi tuji odposlanci pri Vatikanu v imenu svojih držav. — Da bi nam Bog ohranil modrega Leona XIII. še mnogo let!

Rusija. — Car je imenoval ministrom za vnanje stvari bivšega ruskega poslanika na Dunaji in sedanjega poslanika v Berlinu, kneza Lobanova. — V San Remu ob Sredozemskem morji v Italiji je dne 2. t. m. umrl veliki knez Aleksij Mihajlovič. Bil je najmlajši sin velikega kneza Mihajla, sina Nikolaja I. čegar pravnuk je sedaj vladajoči car Nikolaj Aleksandrovič. Pokojnik se je šel v San Rem zdraviti, a je ondi našel mesto zdravja — smrt. — Zadušnica, ki se je brala za umrlim avstrijskim nadvojvodom Albrechtom v Peterburgu udeležil se je car sam, poleg tega pa nepričakovano mnogo višjih krogov, kar priča o simpatijah Albrehtovih na ruskem dvoru in o prijaznih razmerah Rusije napram Avstriji.

Srbija. — Razni listi poročajo, da se mladi srbski kralj hoče oteti vpliva svojega očeta. On biva sedaj v Biaritz-u pri svoji materi in govori se, da po njenem nagovarjanju izdeluje načrt, po katerem bi se mogel Srbiji povrniti notranji mir in ji vsigurati pogoje razvoja. — Razkralj Milan se ne bi smel več vrniti v Srbijo, a mladi kralj sestavil bi koalicijsko ministerstvo radikalno-liberalno-naprednjaško. — Volitve za skupščino bodo 1. aprila in 22. aprila se skupščina snide. — Po sedanji ustavi voli narod 80 članov, a

kralj jih imenuje 40. — Nadalje se poroča, da se po Srbiji širijo pozivi na narod, da naj se siloma zapreči povratek v Srbijo kralju Aleksandru, razkralju Milanu in razkraljici Nataliji.

Obrtnija.

Slovensko posojilništvo.

Spisal Ivan Lapanje.

(Dalje.)

Popred kakor nemški kmetje so znali češki kmetje razlagati si sanje egiptovskega Jožefa; t. j. v dobrih časih varčevati za slabe čase. Že v 18. stoletju in menda še poprej so imeli kmetje po čeških vaseh in trgih navado, da so žito v dobrih letih ali pa sploh v jeseni shranjevali, da so ga imeli za slabe čase in za setev. Nekov del svojih pridelkov morali so „založiti“ v skupnih žitnicah in shrambah, v katere so morali tudi graščaki nekaj doprinašati. Prve češke posojilnice na Češkem, Moravskem in Šleskem so bile torej žitne, a ne denarne založnice, ki so bile last vseh zemljiških posestnikov dotične vasi. To shranjevanje žita je bilo začetkoma prostovoljno, pozneje pa za cesarja Jožefa ukazano. To je trajalo morebiti skoro do polovice tega stoletja. Iz teh žitnih zakladov, ki so prišli kmalu pod državno nadzorstvo, izcimili so se polagoma denarni zavodi. Žita je namreč večkrat preostajalo, prodali so ga, denar pa shranjevali. In kakor je bilo žito občna (občinska, vaška) last, tako tudi za žito skupljeni novci, katere so začeli mesto žita — ne podarjevati, marveč posojevati. Na ta način so nastale sredi tega stoletja in pozneje češke „gospodarske založny“. Ž njimi se je začelo pečati tudi zakonodavstvo, osobito deželni zbor, da so se le starodavno češke posojilnice uredile v duhu časa in po enakomernem zakonitem potu. Najprvo se je več teh malih založnic, ki so bile po vaseh raztresene, združilo v okrajne založnice, ki so bile in so še nadzorovane po deželnem odboru; pozneje so se uredile v zmislu zadružnega zakona ali pa prelevile celo v čisto nove zadrage po Schulzejevem ali Raiffeisenovem sistemu.

Razen „gospodarskih založen“ so se pa istočasno, kakor na Nemškem, tudi na Češkem snovale samostojne posojilnice za drugo ljudstvo, (zemljiški posestniki so jih že imeli) za meščane, rokodelce, trgovce itd. Te so bile osnovane največ po Schulzejevih navodih. Njih število je bilo že pred 20 leti jako veliko, ko so se osnovala še kot društva, ko ni bilo še sedanjega ugodnega zadružnega zakona. To posojilnice so zvali „občanske (meščanske) založny“; imele so menda svoje sedeže največ po mestih, trgih in obrtnih krajih.

Kot tretja pa slabše zastopana vrsta čeških posojilnic bi bile one male „založne“ iz novejša dobe, katere imajo običajno naslov „sporitelni a uverni spolek“. Te se le v tem od onih razločujejo, da so sprejele bolj Raiffeisenova načela, da na pr. izključno le na zadolžnice po-

sojujejo, kar so sicer tudi starejše „gospodarske založne“ delale.

Kakor imamo Slovenci svojo „Zvezo“, tako imajo Čehi svojo „Jednoto založen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“, ki izdaje jednako našemu „Letopisu“ štatistiko čeških posojilnic in ki jih podučuje in menda nekoliko tudi po svojih uradnikih nadzoruje. K tej „Jednoti“ plačujejo jednako slovenskim posojilnicam posamezne „založne“ na leto 5—100 gld. po tem, kakor so večje ali manjše. Iz najnovejše štatistike (za l. 1892.) posnamemo, da je vseh čeških založnic l. 1892. bilo v omenjenih deželah češke krone 680 (vmes tudi 1 na Dunaji), ki so imele 266.095 članov.

Dočim skrbi „Jednota“ le za red in poduk pri posojilnicah, ima pa „Živnostenska (obrotna) banka“ v Pragi s svojimi podružnicami nalogo, da jim priskoči na pomoč, kedar so v denarnih stiskah. Ta banka posojuje češkim založnicam, kedar potrebujejo, večje ali manjše svote proti menicam. S to banko so stopile tudi že slovenske posojilnice na enak način v zvezo in bile prav zadovoljne s postrežbo.

Predno prestopimo h kratki zgodovini slovenskih posojilnic, moramo poudarjati, da je češko posojilništvo najstarejše in najbolj razvito ter da prekosi vse nemško posojilništvo v deželah češke krone in drugih avstrijskih kronovinah.

Posojilništvo se je začelo namreč v zadnjih letih tudi po Dolenjem in Gorenjem Avstrijskem širiti in tudi po Tirolskem. Povsodi se snujejo posojilnice ali po Schulzejevih ali po Raiffeisenovih principih; vendar se ne more nič bolj razviti kakor slovensko posojilništvo, čeprav podpirajo dežele same ustanovitve ondotnih novih posojilnic (osobito onih po Raiffeisenovih nazorih), dočim se mora naše posojilništvo le na lastne moči, na domoljube in na moč slovenskega kmeta opirati. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Kaj more postati iz drevesa v enem dnevu?
V Cämnernswaldu so nedavno zjutraj ob sedmih posekali dve smreki, hitro so jih omlajili, sparili, razbrusili v lesno snov, hitro iz nje napravili papir, ki je ob petih popolne že bil suh in še tisti večer tiskali na njem važne novice in potem s kosi vrhov omenjenih smrek poslali v razstavo v Freiberg. Tu se vidi, kaj je vse mogoče, pri današnjem napredku industrije.

Črnina ebenovine, katero tako občudujejo v umetnih mizarijah, se da tudi umetno prirediti. Površje bukovega, brezovega ali češpljevega lesa se napoji z žvepleno kislino, potem se pa les razgreje, dokler ne dobi zaželeno barvo.

Špiritni lak za barvanje pletenih torb se napravi, ako se kilo ameriške smole, kilo rubinovega šelaka, kilo terpentina na ognji raztopi in potem pridene 4½ kile močnega špirta. Ta lak se sicer malo počasi suši, tako je pa jako dober za taka dela.

Osveženje dragocenin. Žveplene kisline se ogreje v glinasti posodi, v gorko in ne vrelo kislino se pomočijo dragocenine (zlate in srebrne), potem se pa izplaknejo v mlačni vodi in z žaganjem posuše.